

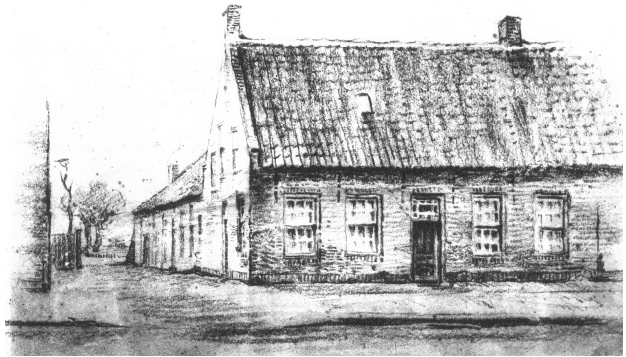
VS 1: Stoomschoenenfabriek Van Schijndel in Waalwijk

(Door: Ton van Schijndel; uit: Perfinpost nr. 133, sept. 2020)

Ja, het is familie van mij die A.H. (Toon) van Schijndel uit Waalwijk, hij was een oudere broer van mijn opa Kees van Schijndel.

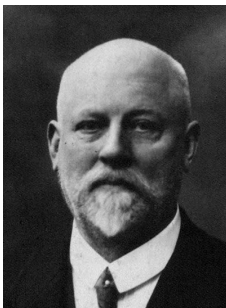
Hun ouderlijk huis (boerenhoeve 'het Hof', zie afbeelding 1), werd aan drie kanten door water omgeven. De hoeve lag aan de Grotestraat tussen de Putstraat en het Hoekeinde in Waalwijk.

Afb. 1: Tekening van 'het Hof' in 1873, waar de basis werd gelegd voor de schoenfabriek ¹⁾.

Ondanks dat zijn familie geen hoge dunk van het schoenmakersvak had, zette Toon toch door. Hij had er plezier in en leerde het vak in de werkwinkel van Brouwers aan het Hoekeinde, schuin tegenover zijn ouderlijk huis.

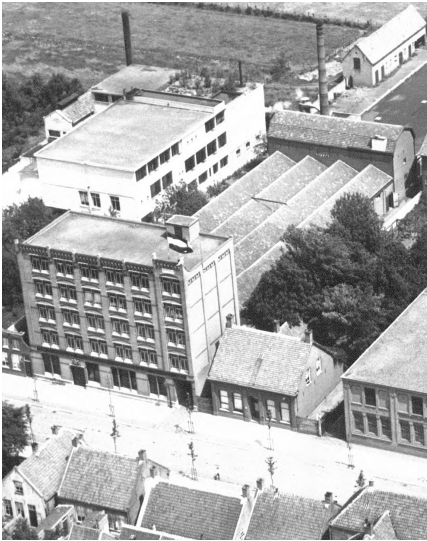
Tijdens zijn leertijd brak de Frans-Duitse oorlog uit en veranderde de schoenindustrie in een zeer lucratieve handel. Daarom besloot Toon in 1873 tot de oprichting van een eigen schoenmakerij. Met hulp van zijn vader en financiële steun van een oudoom kon hij die op het Hof beginnen.

In 1889 moest hij wegens ruimtegebrek omzien naar een andere behuizing. Met steun van zijn vader kon hij een nieuwbouwcomplex overnemen en op bescheiden schaal voltooiën. In dit nieuwe complex was van mechanisatie nog geen sprake, maar Toon was wel bekend met de mogelijkheden die mechanisatie bood.

Afb. 2: A.H. (Toon) van Schijndel ²⁾

Maar het werd nog niet toegepast in de schoenindustrie van de Langstraat. In 1895 werd de concurrentie van machinaal vervaardigd schoeisel uit het buitenland zo groot, dat Toon zijn zwager Herman Klütgen, een zeer rijk man, als financier interesseerde om mechanisatie te kunnen invoeren. Na erop gewezen te hebben dat een fabrikant in 's-Hertogenbosch met het Goodyear-systeem begonnen was en wat de mogelijkheden daarvan waren en met steun zijn oudste broer Huibert was Klütgen uiteindelijk bereid om Toon een lening te geven.

Daarmee kon Toon een nieuwe fabriek aan de Stationsstraat 115 bouwen die in 1900 werd geopend. Het bedrijf ging in dat jaar over op machinale productie, volgens het Goodyear-systeem. In 1906 volgde uitbreiding van deze fabriek en in 1909 verkreeg men het predicaat 'Koninklijk'. Een jaar later volgde een verbouwing tot vijf verdiepingen. Meulkens uit Waalwijk was de architect.

Afb. 3: luchtfoto van de fabriek aan de Stationsstraat ²⁾

Toon stelde hoge eisen aan de mensen die bij hem werkten. Om kwaliteit en reputatie te realiseren ontstond een 'cultuur van perfectie': alles werd in het werk gesteld om een zo goed mogelijk product te maken en het productieproces te optimaliseren. Dit mondde uit in allerlei bekroningen voor zijn schoenen op vakbeurzen en (wereld)tentoonstellingen in Nederland en daarbuiten.

Afb. 4: briefhoofd van Van Schijndel uit 1906 ²⁾

Zo verwierf hij zich een positie in het betere marktsegment en was hij niet alleen afhankelijk van de Nederlandse markt.

Niet alleen konden exportorders worden uitgevoerd voor Azië, Afrika en bijna geheel Europa, zoals Scandinavië, de Balkanstaten, België, Duitsland en Frankrijk, maar ook met Engeland en Zwitserland, de grootste concurrenten op dit gebied, werden belangrijke posten afgesloten.

Van Schijndel had vertegenwoordigers door heel Europa heen, zoals Brussel, Parijs, Wenen, Kopenhagen, Krefeld, Rome, Boekarest en ook in Weltevreden in Nederlands Indië (zie afbeelding 5) ³⁾.

*Afb. 5: De handels-
onderneming
ANKUM vertegen-
woordigde Van
Schijndel in
Nederlands Indië.*

In 1914 werd de fabriek uitgebreid. In 1917 werd het bedrijf in een NV omgezet, met Toon als gedelegeerd commissaris. Zijn drie oudste zonen Jan, Bernard en Petrus vormden de directie en ook de jongste twee, Antoon en Leo, waren aan het bedrijf verbonden.

Afb. 6: Jan van Schijndel

Het jaar 1918 ontpopte zich tot een rampjaar. In juli verdrong zoon Leo bij het zeilen op de Lek en in november bezweek zoon Jan aan de Spaanse griep.

Het wegvallen van Jan was een groot verlies voor de fabriek. Hij vertegenwoordigde een combinatie van koopmanschap en talenkennis die in de voorbije jaren voor het bedrijf zo vruchtbaar was gebleken. Om de directie te completeren werd Antoon jr. in de directie opgenomen.

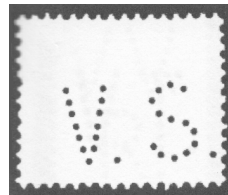
In 1923 werd het 50-jarig bestaan van de onderneming gevierd (zie afb. 7). In het herdenkingsboek zijn - naast een groot aantal foto's van medewerkers en kantoren - bijdragen opgenomen van diverse vertegenwoordigers van het bedrijf binnen en buiten Europa.

Afb. 7: het jubileumboek van het 50-jarig bestaan ³⁾

In datzelfde jaar ging de firma postzegels perforeren met de initialen V.S. (zie afbeeldingen 8 en 9).

Deze perfin werd gebruikt tussen 1923 en 1930.

Afb. 8: de perfin VS 1; vanaf 1924 ontbreekt gaatje V3 ⁴⁾.

Afb.9: Brief met de perfin VS 1 uit juni 1929 ⁵⁾

Achter het kantoorgebouw met vijf bouwlagen aan de Stationsstraat stonden de eigenlijke fabrieksgebouwen (laagbouw, zie ook afbeelding 3). De productie van schoenen vond met name daar plaats. Afbeeldingen 10 en 11 geven een indruk van de productieruimte.

Afb. 10/11: de binnenzijde van de fabriek aan de achterkant van het hoofdgebouw ⁶⁾

Er werd in de jaren twintig van de vorige eeuw flink geadverteerd voor de schoenen van Van Schijndel (zie afbeeldingen 12 en 13).

Afb. 12: reclame voor Van Schijndel-schoenen in 1925 ⁷⁾

Afb. 13: Advertentie in de Maasbode in februari 1929 ⁸⁾

In 1928 werd de fabriek nog flink verbouwd en een jaar later werd in Goch (Duitsland) een dochteronderneming gevestigd. Dit laatste bleek echter geen goede zet, want juist toen brak de Grote Depressie uit.

Afb. 14: briefhoofd van de firma Van Schijndel uit 1929 ²⁾

Twee jaar later moest surséance van betaling worden aangevraagd en volgde ontslag voor 220 mensen. Het predicaat 'Koninklijk' ging hierbij verloren. Toon van Schijndel overleed op 28 april 1933 te Waalwijk.

Zoon Petrus kon met geld van zijn vrouw met 80 mensen een doorstart maken. In 1965 werd het bedrijf opgeheven.

Het hoofdgebouw van de schoenfabriek aan de Stationsstraat staat er nog steeds. Het is in de jaren tachtig van de vorige eeuw omgebouwd tot een appartementencomplex (zie afbeelding 15)

Afb. 15: het hoofdgebouw dat omgebouwd is tot appartementencomplex ⁹⁾

Bronnen:

- 1) Tekening afkomstig uit het Jubileumboek van de Firma A.H. van Schijndel uit 1923.
- 2) Uit beeldbank Streekarchief Land van Heusden en Altena (SALHA).
- 3) Met dank aan mevr. Couwenbergh-Heijnen uit Waalwijk voor het beschikbaar stellen van het Jubileumboek uit 1923.
- 4) Perfins uit eigen collectie Ton van Schijndel.
- 5) Brief met perfin afkomstig van jubileum-cd PCN 2012.
- 6) Foto's uit boek 'Noord-Brabant's nijverheid in beeld' (1918).
- 7) Advertentie uit het Gedenkboek voor de Schoen- en Leder-industrie (1925).
- 8) Advertentie in de Maasbode gevonden via 1923
- 9) Foto gevonden op www.architectuurgidsmiddenbrabant.nl